
วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรี
สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์
Participate action research in the development of music learning Management
for Secondary school Buriram Province

จิติ ปัญญาอินทร์

Thiti Panya – in

Assistant Professor in music courses, Buriram Rajabhat University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

E-mail: thiti.py@bru.ac.th

ได้รับบทความ: 1 มิถุนายน 2563; แก้ไขบทความ: 3 กรกฎาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 3 กรกฎาคม 2563

Received: June 1, 2020; Revised: July 3, 2020; Accepted: July 3, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีในโรงเรียน ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สถานที่ดำเนินการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนพิมรัฐประชาสรรค์ โรงเรียนนางรอง โรงเรียนละหานทรายวิทยา โรงเรียนโนนเจริญพิทยาคม โรงเรียนพุทไธสง โรงเรียนปะคำพิทยาคม ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีปัญหาในการจัดการเรียนรู้ดนตรี เนื่องจากสภาพความพร้อมทางด้านครูผู้สอนและครุภัณฑ์ อุปกรณ์ทางดนตรี จึงส่งผลต่อการเรียนรู้ให้นักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง กระบวนการจัดการเรียนรู้ดนตรีที่พัฒนาขึ้น จัดทำคู่มือกับการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ Comprehensive Musician ship จัดสนทนากลุ่มเพื่อสะท้อนความคิดเห็น และให้ความรู้โดยวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบ Comprehensive Musician Ship ดีขึ้น เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้ถูกต้อง ชัดเจน กำหนดวิธีสอนได้สอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเห็นว่าระบบติดตามประเมินผล ทำให้เกิดความกระตือรือร้น ครูได้รับการพัฒนา ได้ประเมินตนเอง ประเมินซึ่งกันและกัน ได้ช่วยเหลือกันทำงาน มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดความภาคภูมิใจในผลงาน และเกิดความมั่นใจในการทำงานยิ่งขึ้น แสดงว่าระบบติดตามประเมินผลการพัฒนาครูทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความสัมฤทธิ์ผล บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การจัดการเรียนรู้ดนตรี

ABSTRACT

This research aims to develop the management of music learning in schools. With participatory action research Place for conducting research is Pimrat Prachasan School Nangrong School Lahansai Wittaya School Non Charoen pittayakom School Phutthaisong School Pakham pittayakhom School Which is a secondary school Buriram Province. The results of the research were as follows: The school has problems in managing music learning. Due to the availability of teachers and equipment Music equipment. Therefore affecting the learning so that the students

could not truly learn. The process of organizing music learning has been developed. Prepared in parallel with the teacher development using the process of developing music learning management Comprehensive Musicianships hold group discussions to reflect their opinions. And educate by speakers from Buriram Rajabhat University to develop music learning management in schools using the Comprehensive Musician Ship model to better write learning management plans that are correct and defined. Teaching methods are in line with Learning purpose and subject matter most teachers organize learning activities. That encourages learners to learn and saw that the monitoring and evaluation system Cause enthusiasm Teachers are developed. Have self-evaluated Assess each other have helped each other work Have the opportunity to exchange and learn with each other Born of pride in the work And gain more confidence in work Show that the teacher development monitoring system causes sustainable development. Have success Achieve the stated purpose

Keyword: Participate Action Research Music Teaching

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนามนุษย์เพื่อพัฒนาประเทศและเป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคม การศึกษาจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรยาบรรณความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และได้กำหนดแนวการจัดการเรียนรู้ไว้ในหมวด 4 มาตรา 24 ไว้ว่า ครูควรจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา

การจัดการศึกษาที่ดีต้องเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาอย่างสมบูรณ์เต็มตามศักยภาพของตนเอง สามารถเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างอิสระบนพื้นฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของตนเอง นอกจากนี้การศึกษาที่ดีจะต้องสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้น การศึกษาที่ดีจึงต้องสอดคล้องกับบริบทของชุมชน เพราะชุมชนเป็นทั้งกลุ่มคนที่ติดต่อสัมพันธ์กันมีรากฐานความเชื่อวิถีดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกันมีการสื่อสารถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อ และแนวทางการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในมาตรา 7 กำหนดว่า จะต้องมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นและของไทยควบคู่ไปกับความรู้สากล มีความสามารถในการประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้ ซึ่งการศึกษาที่ดีจะต้องอยู่บนองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน บนพื้นฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมีคุณค่าเป็นอย่างยิ่งต่อวิถีการดำเนินชีวิต เพื่อความอยู่รอดของสังคมในท้องถิ่นนั้นๆ

ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ เพราะเสียงดนตรีเป็นเสียงที่ไพเราะ ซึ่งทุกคนในโลกนี้ต้องการความไพเราะ เสียงเป็นกระแสคลื่นที่สามารถสร้างความเคลื่อนไหว ความเคลื่อนไหว จะก่อให้เกิดการพัฒนาปัญญา และคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า เมื่อทุกคนมีดนตรีในหัวใจ สังคมก็ย่อม น่าอยู่มากขึ้น จิตใจคนก็จะสงบและสบายขึ้น เหตุผลที่เด็กไทยต้องเรียนดนตรี เพราะดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ชีวิตที่ดีและมีคุณภาพต้องมิดนตรีและประกอบด้วยเสียงดนตรี เมื่อสังคมได้พัฒนาและศึกษาเรียนรู้กว้างขวางขึ้น การศึกษาสอนให้มนุษย์ทราบว่าดนตรีเป็นศาสตร์ที่จำเป็น

ต่อชีวิตที่จะต้องรู้ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นคุณสมบัติของผู้เจริญ ดังนั้นเด็กไทยสมัยใหม่ เด็กไทยพันธุ์ใหม่จึงต้องเรียนรู้อัตนตรี (สุกรี เจริญสุข, 2545:72) ซึ่งดนตรีถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในชีวิตมนุษย์ ดังบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6)จากบทละครเรื่องเวนิส วาณิช ที่ว่า “ชนใดไม่มีดนตรีการ ในสันดานเป็นคนชอบกลนัก อีกใครฟังดนตรีไม่เห็นเพราะ เขานั้นเหมาะคิดขบถอปลักษณ์”

เด็กไทยในอดีตไม่ได้เรียนรู้อัตนตรีในโรงเรียน เมื่อดนตรีเข้าไปอยู่ในโรงเรียนดนตรีก็จัดให้เรียนเหมือนกับการเรียนหนังสือ คือการเรียนรู้อย่างอาศัย “การท่องบ่น” เพราะเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เลียนแบบมาจากการศึกษาของพระ (ในพระพุทธศาสนา) การท่องจำ จำได้แล้วก็จะลืม จึงเป็นการเรียนรู้หนังสือที่มีประโยชน์น้อย ดนตรีไม่ใช่วิชาท่องบ่น ดังนั้นวิธีการเรียนรู้อัตนตรีในอดีต จึงเป็นวิธีการที่ล้าสมัยและทำให้ดนตรีเป็นวิชาที่ไม่มีความหมาย รู้ก็ได้ไม่รู้ก็ได้ เพราะไม่ทำให้ชีวิตดีขึ้นแต่อย่างใด โลกสมัยใหม่เป็นโลกของข้อมูล ใครมีข้อมูลมากก็จะกลายเป็นผู้มีโอกาสมากด้วย แต่เมื่อระบบการศึกษาสมัยใหม่ได้เอื้อให้เด็กได้ค้นหาข้อมูลตัวเอง สะดวกและง่ายที่จะเรียนรู้ ต่อไปโลกจะต้องพัฒนาไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ และวันนั้นจึงเป็นวันสำคัญของวิชาศิลปะและดนตรี (สุกรี เจริญสุข ,2540:72)

สาระดนตรีเป็นเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาการเรียนการสอนโดยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติเครื่องดนตรี มีทักษะในการเล่นดนตรี มีสมาธิ มีระเบียบวินัย ฝึกความอดทน และสามารถนำมาพัฒนาการปฏิบัติดนตรีในขั้นต่อไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม และเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติดนตรีร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์รวมทั้งผสมผสานศิลปวัฒนธรรมไทยและศิลปวัฒนธรรมสากล ผู้เรียนเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาดนตรี

ในการจัดการเรียนรู้ ได้เน้นตามพื้นฐานการปฏิบัติเครื่องดนตรีเบื้องต้น เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีได้แล้ว สามารถนำความรู้ความสามารถไปร่วมบูรณาการกับ กิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาอื่นได้โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพ ทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในมาตรฐานที่ 7 เห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทยศิลปะและวัฒนธรรมของไทย มาตรฐานที่12 มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

หลักการสอนดนตรีแบบ Comprehensive Musicianship เริ่มต้นจากการได้เห็นข้อบกพร่องของการเรียนการสอนดนตรีในลักษณะของการแบ่งแยกดนตรีเป็นวิชาต่างๆ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเกิดแนวคิดเกี่ยวกับดนตรีเป็นภาพที่ครบถ้วนได้ ส่งผลทำให้การพัฒนาด้านดนตรีไม่ครบถ้วนสมบูรณ์จึงได้ปรับปรุงการเรียนการสอนดนตรีโดยมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเป็นนักดนตรีในทุกลักษณะตั้งแต่ดนตรีศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยม ซึ่งมุ่งเน้นให้ความรู้ทางดนตรีอย่างครบถ้วน ดังนั้นหลักการที่สำคัญของวิธีการนี้คือ ผู้เรียนสามารถรู้และเข้าใจดนตรีในลักษณะของศิลปะ ทั้งสามารถซาบซึ้งในดนตรี ให้ความสำคัญกับดนตรีไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดของสังคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 66 แห่งในปีการศึกษา 2560 มีผู้บริหารสถานศึกษา ครูประจำการ ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาจำนวน 3,099 คน ซึ่งจากการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ที่ผ่านมามีปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ ปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียน รองลงมาเป็นปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ถึงแม้ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในมาตรฐานที่ 7 ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลนั้นจะอยู่ในระดับดีถึงดีมาก แต่ก็ยังสวนทางกับผลการประเมินคุณภาพของผู้เรียน ทั้งผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติการสอบ O – Net พบว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยของแต่ละรายวิชายังคงต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ได้รับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการให้ครูอบรมตามที่สำนักพัฒนาครู และบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดขึ้นตามโครงการพัฒนารูปแบบครบวงจร จากที่กล่าวมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 มีความตระหนักถึงภารกิจสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนที่เป็นผลผลิตจากระบบการจัดการศึกษามีคุณภาพ กระบวนการบริหารและกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องมีประสิทธิภาพสูงเพื่อให้สอดคล้องกับจุดเน้นในการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพ ของผู้เรียนควบคู่กับการพัฒนาครูและบุคลากร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32, 2560, หน้า 3 – 6)

ทั้งนี้จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านการจัดการศึกษาดนตรีที่เป็นไปตามนโยบายและสภาพสังคมยุคปัจจุบัน ซึ่งตัวครูผู้สอนควรมีปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ครูผู้สอนดนตรี จึงจำเป็นต้องเรียนรู้หาแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้นดนตรีที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้นดนตรีสำหรับ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ จะเป็นการสร้างพื้นฐานที่เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนที่จะเป็นครูดนตรี ที่เห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของครูดนตรี ที่มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้นดนตรีที่ทันสมัยและเหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน รวมทั้งเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้นดนตรีในโรงเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้นดนตรีในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบ Comprehensive Musician Ship ในโรงเรียน
3. เพื่อทดลองและประเมินผลการจัดการเรียนรู้นดนตรีในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบ Comprehensive Musician Ship ในโรงเรียน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้นดนตรี ประกอบด้วยหลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางของการจัดการเรียนรู้นดนตรี โดยมุ่งให้ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วม มีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการดำเนินการจัดการเรียนรู้นดนตรีแบบ Comprehensive Musician ship ได้ เนื่องจากเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมาจากการร่วมมือของครูผู้สอนตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้ายของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้น

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนดนตรี ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ

- 1.1 กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นครูดนตรีกลุ่มนี้เป็นครูดนตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ใน ประกอบด้วยโรงเรียนนางรอง โรงเรียนพุทไธสง โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม โรงเรียนละหานทรายวิทยา โรงเรียนพิมพ์รัฐประชาสรรค์ โรงเรียนปะคำพิทยาคม จำนวน 10 คน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งนักเรียนชุดนี้เป็นนักเรียน ในห้องเรียนของครูดนตรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน
- 1.3 กลุ่มตัวอย่างนักวิชาการทางดนตรีในจังหวัดบุรีรัมย์และใกล้เคียง จำนวน 10 คน

ผลการวิจัย

ผลสรุปที่ได้จากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ การจัดการเรียนรู้นดนตรีในโรงเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

จากผลการตรวจสอบสภาพการจัดการเรียนรู้นดนตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นข้อมูลที่น่าสนใจในการออกแบบพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้นดนตรีในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบ Comprehensive Musician Ship ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้แบบสอบถาม จึงสามารถให้ผู้วิจัยทราบถึงสภาพ ปัญหาของการจัดการเรียนรู้นดนตรี ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งจากการสังเคราะห์ความเห็น พบว่า แต่ละโรงเรียนนั้นมีข้อจำกัด และปัญหาที่แตกต่างกัน ซึ่งสิ่งที่เห็นประเด็นที่ข้อมูลตรงกันคือ ด้านความพร้อมของเครื่องดนตรีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้น

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้นดนตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

จากการระดมสมองเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้น โดยใช้หลักการสอนดนตรีแบบคอมพรี่เฮนชิฟ มิวชิเชียนชิฟ (Comprehensive Musicianship) ได้แนวทางดังนี้

1. การประชุมชี้แจงเกี่ยวกับรายวิชาและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ควรรสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาทฤษฎีดนตรีตะวันตก
2. การประชุมกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมกับนักศึกษา
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักการสอนดนตรีแบบคอมพรีเฮนซีฟ มิวซิเชียนชิพ (Comprehensive Musicianship)
4. การสรุปและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กิจกรรมต่างๆ ส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ดนตรีในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบ Comprehensive Musician Ship ในโรงเรียน โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้
 - ขั้นที่ 1 ขั้นวิเคราะห์ วิเคราะห์ผู้เรียน วิเคราะห์เนื้อหา,หลักสูตร
 - ขั้นที่ 2 ขั้นออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
 - ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้
 - ขั้นที่ 4 ขั้นทดสอบหาประสิทธิภาพและปรับปรุงแก้ไข
 - ขั้นที่ 5 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

แผนภูมิที่ 1 ขั้นตอนและกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

จากกิจกรรมต่างๆ ที่ได้มีการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ดนตรีในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบ Comprehensive Musician Ship ในโรงเรียน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 3 เพื่อศึกษาและกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล
2. วิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ดนตรีในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบ Comprehensive Musician Ship ในโรงเรียน การปฏิบัติเครื่องดนตรีรีคอร์เดอร์ และจัดลำดับขั้นตอนการสอนโดยเนื้อหาที่กำหนดแบ่งออกเป็น 3 เนื้อหาการเรียนรู้ได้แก่

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พื้นฐานการปฏิบัติเครื่องดนตรี

- 1) เรื่องวิธีประกอบและรู้จักส่วนต่าง ๆ ของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด
- 2) เรื่องวิธีจับถือและการจัดบุคลิกการวางตัวทำนองของผู้เรียน
- 3) เรื่องวิธีการวางปากเป่า
- 4) วิธีดูแลรักษาอุปกรณ์เครื่องดนตรีอย่างถูกวิธี

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ปฏิบัติเครื่องดนตรีตามแบบฝึกหัดขั้นพื้นฐาน

- 1) เรื่องวิธีปฏิบัติการเป่าลมใส่เครื่องดนตรีเพื่อให้เกิดเสียงต่าง ๆ
- 2) เรื่องแบบฝึกหัดพื้นฐานวิธีปฏิบัติเครื่องดนตรี

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ปฏิบัติเครื่องดนตรีตามกลุ่ม

- 1) เรื่องวิธีการปฏิบัติเครื่องดนตรีตามกลุ่มชนิดเครื่องดนตรีของแต่ละประเภท

แผนภูมิที่ 2 การแสดงความสัมพันธ์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้ดนตรีในโรงเรียน

ผลการทดลองและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ดนตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มความคิดเห็นของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ดนตรี โดยในภาพรวมพบว่า ครูผู้สอนดนตรี มีความเห็นดังนี้

1. หลักการสอนดนตรีแบบ Comprehensive Musicianship เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. จากการฝึกบทฝึกจากงานที่เขียนทำให้เกิดความเข้าใจและฝึกทักษะการฟังไปพร้อมกัน
3. การจัดการเรียนรู้ดนตรี โดยใช้หลักการสอน Comprehensive Musicianship ช่วยพัฒนาความซาบซึ้งทางดนตรีแก่ผู้เรียน
4. การจัดการเรียนรู้ดนตรี โดยใช้หลักการสอน Comprehensive Musicianship เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความนักร้องที่สมบูรณ์

ผลการทดลองและประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดนตรีในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบ Comprehensive Musician Ship ในโรงเรียน ผู้เรียนมีความคิดเห็นในเรื่องการจัดการเรียนรู้ดนตรีในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบ

Comprehensive Musician Ship ในโรงเรียนโดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.16 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 โดยพบว่าในด้าน เนื้อหาและการดำเนินเรื่องการจัดลำดับเนื้อหาทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย อยู่ในระดับมากที่สุด และเนื้อหาและนวัตกรรมเหมาะสมกับผู้เรียน มีการจัดเนื้อหาเป็นไปตามลำดับอย่างชัดเจนและถูกต้อง การสรุปสาระสำคัญของเนื้อหา การจัดลำดับเนื้อหาที่มีความกระชับพอดีเหมาะสมกับระดับเวลา เนื้อหาแต่ละขั้นตอนมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมถูกต้องตามหลักสูตรและต่อเนื่องกัน และผู้เรียนควบคุมบทเรียนและฝึกหัดเองได้ อยู่ในระดับมาก ในด้านเวลาเรียนมีความเหมาะสมของเวลาเรียน การจัดเนื้อหาที่มีความกระชับพอดีเหมาะสมกับเวลา และมีความเหมาะสมของเวลาทั้งเรื่อง อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีแบบ Comprehensive Musician ship โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ทำให้ได้แนวทางที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สามารถอภิปรายผลดังต่อไปนี้

การจัดการเรียนรู้ดนตรีในโรงเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

จากผลการสำรวจสภาพการจัดการเรียนรู้ดนตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ในการจัดการเรียนรู้ ได้เน้นตามพื้นฐานการปฏิบัติเครื่องดนตรีเบื้องต้น เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีได้แล้ว สามารถนำความรู้ความสามารถไปร่วมบูรณาการกับ กิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาอื่นได้โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพ ทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในมาตรฐานที่ 7 เห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทยศิลปะและวัฒนธรรมของไทยมาตรฐานที่12 มีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา หลักการสอนดนตรีแบบ Comprehensive Musicianship เริ่มต้นจากการได้เห็นข้อบกพร่องของการเรียนการสอนดนตรีในลักษณะของการแบ่งแยกดนตรีเป็นวิชาต่างๆ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเกิดแนวคิดเกี่ยวกับดนตรีเป็นภาพที่ครบถ้วนได้ ส่งผลทำให้การพัฒนาด้านดนตรีไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ จึงได้ปรับปรุงการเรียนการสอนดนตรีโดยมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเป็นนักดนตรีในทุกลักษณะตั้งแต่ดนตรีศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยม ซึ่งมุ่งเน้นให้ความรู้ทางดนตรีอย่างครบถ้วน ดังนั้นหลักการที่สำคัญของวิธีการนี้คือ ผู้เรียนสามารถรู้และเข้าใจดนตรีในลักษณะของศิลปะ ทั้งสามารถซาบซึ้งในดนตรี ให้ความสำคัญกับดนตรีไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดของสังคม สอดคล้องกับ นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ว่ามีความตระหนักถึงการกิจสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนที่เป็นผลผลิตจากระบบการจัดการศึกษามีคุณภาพกระบวนการบริหารและกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องมีประสิทธิภาพสูงเพื่อให้สอดคล้องกับจุดเน้นในการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพ ของผู้เรียนควบคู่กับการพัฒนาครูและบุคลากร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32, 2560, หน้า 3 – 6)

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ดนตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

จากการระดมสมองเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรี โดยใช้หลักการสอนดนตรีแบบคอมพริเฮนซีฟ มิวซิเชียนชิพ (Comprehensive Musicianship) ได้แนวทางดังนี้ การประชุมชี้แจงเกี่ยวกับรายวิชาและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ควรสร้างทัศนคติที่ติดต่อการเรียนวิชาทฤษฎีดนตรีตะวันตก การประชุมกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมกับนักศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาทฤษฎีดนตรีโดยใช้หลักการสอนดนตรีแบบคอมพริเฮนซีฟ มิวซิเชียนชิพ (Comprehensive Musicianship)

การสรุปและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535) ที่กล่าวว่า วิธีการสอนการสอนในระดับอุดมศึกษาไว้ดังนี้ วิธีการสอนจะรวมถึงการจัดประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอนที่มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียน เนื้อหาวิชา และกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ลักษณะการเรียนรู้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด โดยใช้เทคนิคการสอนเสริมวิธีการสอน เทคนิคต่าง ๆ และสอดคล้องกับ สุกฤษี เจริญสุข (2540 : 75-80) กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพทางดนตรี ในเอกสารประกอบการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์

สรุปได้ 3 ส่วน คือ ความเหมือน ความแตกต่าง และความเป็นฉันทน์ ดนตรีเป็นความไพเราะของเสียง อาศัยการเรียนรู้จากความเหมือน พัฒนาไปสู่ความแตกต่างและความเป็นฉันทน์ ซึ่งเป็นแก่นแท้ทางวัฒนธรรม จากทฤษฎีแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางดนตรี

การจัดการเรียนรู้วิชาทฤษฎีดนตรีตะวันตก มุ่งสร้างประสบการณ์ให้แก่นักศึกษา ผ่านกระบวนการและกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ทางทฤษฎีและทักษะดนตรีควบคู่กัน รวมถึงการสร้างความเป็นนักดนตรีที่สมบูรณ์แก่นักศึกษา

ผลการทดลองและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ดนตรีในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบ Comprehensive Musician Ship ในโรงเรียน

ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผลการสัมภาษณ์ครู จำนวน 15 คน และนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ดนตรีในโรงเรียน โดยใช้รูปแบบ Comprehensive Musician Ship ในโรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่มีความคิดเห็น เป็นไปในทิศทางเดียว ร้อยละ 100 มีความเห็นต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชา โดยใช้หลักการสอนดนตรีแบบคอมพรีเฮนซีฟ มิวซิเชียนชิพ (Comprehensive Musicianship) ว่า หลักการสอนดนตรีแบบ Comprehensive Musicianship มุ่งยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนมีหน้าที่ดำเนินการให้สร้างเสริมความรู้ เสนอแนะวิธีการปฏิบัติ กิจกรรมการฝึกร้องประสานเสียงจากงานที่เขียนทำให้เกิดความเข้าใจและฝึกทักษะการฟังไปพร้อมกัน การจัดการเรียนรู้ดนตรี โดยใช้หลักการสอน Comprehensive Musicianship ช่วยพัฒนาความซาบซึ้งทางดนตรีแก่ผู้เรียน และการจัดการเรียนรู้ โดยใช้หลักการสอน Comprehensive Musicianship เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความนักดนตรี ที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นการแสดงความคิดเห็นจากกิจกรรมต่างๆ ที่นักศึกษาได้ทำทั้งในและนอกชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ มาลินี จุฑารพ (2537) ที่กล่าวว่า วิธีสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Center Method) นักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง วางแผนการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ อำนวยความสะดวกและจัดแหล่งความรู้ไว้ให้ผู้เรียน วิธีการสอนแบบนี้เช่น การสอนแบบทดลอง การสอนแบบโครงการ การสอนแบบกลุ่มแก้ปัญหา การสอนแบบสืบสวนสอบสวน วิธีสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี้ ผู้เรียนจะมีอิสระเสรีภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2545 : 24-39) กล่าวว่า ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีขั้นตอนสำคัญคือการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่จะต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนสู่ผู้เรียน และมีผู้สรุปประเด็นของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทางดนตรีไว้ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้วิชาดนตรี โดยใช้หลักการสอนดนตรีแบบคอมพรีเฮนซีฟ มิวซิเชียนชิพ (Comprehensive Musicianship) นั้นเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย
2. การจัดการเรียนรู้วิชาดนตรี โดยใช้หลักการสอนดนตรีแบบคอมพรีเฮนซีฟ มิวซิเชียนชิพ (Comprehensive Musicianship) มีความยืดหยุ่น เน้นให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทางทฤษฎี และปฏิบัติ
3. การจัดการเรียนรู้วิชาดนตรี โดยใช้หลักการสอนดนตรีแบบคอมพรีเฮนซีฟ มิวซิเชียนชิพ (Comprehensive Musicianship) เน้นให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานในรายวิชาอื่นๆ และการนำไปใช้ในกิจกรรมวงดนตรี

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีแบบ Comprehensive Musician ship โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

5.1.1 ควรจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสอนหรือวิธีการจัดการเรียนรู้ทางดนตรีในด้านต่างๆ ระหว่างครูผู้สอน เพื่อเพิ่มความรู้ รวมถึงเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

5.1.2 พัฒนาแนวทางเพื่อสร้าง ตำรา และสื่อการเรียนการสอนทางด้านดนตรีและทฤษฎีดนตรีสำหรับผู้เรียน

5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปมีดังนี้

5.2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการสอนหรือวิธีการสอนดนตรีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเปรียบเทียบวิธีการเรียนการสอน และความแตกต่างในด้านต่าง ๆ

5.2.2 ควรศึกษาทัศนคติหรือลักษณะของครูและนักเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ดนตรี

5.2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546.

ทิตินา แคมมณี. (2548 ข). การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณรุทธ์ สุทนต์. (2544). พฤติกรรมการสอนดนตรี. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

. (2545). สาระดนตรีศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

. (2561). สังคีตนิยม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

. (2555). ดนตรีศึกษาหลักการและสาระสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัชชา โสคติยานุรักษ์. (2542). ทฤษฎีดนตรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นภดล ทิพย์รัตน์. (2545, เมษายน). “ การจัดประสบการณ์ดนตรีเพื่อความเป็นนักร้องที่สมบูรณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา”. วารสารศึกษาศาสตร์ 14(1). 17-23

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2535). การสอนในระดับอุดมศึกษา. สารานุกรมศึกษาศาสตร์: (603-612) กรุงเทพมหานคร: วิสัทธิพัฒนา.

สุกรี เจริญสุข และคณะ.(2540). โครงการพัฒนาสุขภาพการเรียนการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนา

สุนทรียภาพ และลักษณะนิสัย ศิลปะ ดนตรี กีฬา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุภางค์ จันทวานิช. (2543). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. (2562). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ

2562. บุรีรัมย์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32.